

12. Франко І. Я. Нові причинки до історії польської суспільності на Україні в XIX ст. / Іван Якович Франко. Зібрання творів : В 50 т. – К.: 1986. – Т. 47: Історичні праці (1898-1913). – С. 191 – 241.

13. Франко І. Я. Панщина та її скасування в 1848 р в Галичині / Іван Якович Франко. Зібрання творів: В 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1982. – Т.47. – С.7 – 122.

Надійшла до редколегії 26.08.13

О. Волкова, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ДОРЕВОЛЮЦИОННАЯ УКРАИНСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ ПОЛЬСКОГО ОБЩЕСТВЕННОГО ДВИЖЕНИЯ КОНЦА XVIII – ПЕРВОЙ ЧЕТВЕРТИ XIX В. ПРАВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЫ

В статье анализируются исследования польского общественного движения на территории Правобережной Украины конца XVIII – первой четверти XIX в. в украинской дореволюционной историографии. В заключении подчеркнуто что украинские дореволюционные историки попытались подойти к решению проблем польской шляхетской оппозиционной с позиций украинского народничества и государственности, но недостатком можно считать фрагментарный характер изучения деятельности польского общественного движения.

Ключевые слова: польское общественное движение, Правобережная Украина, Н. Костомаров, В. Антонович, И. Франко, М. Грушевский.

O. Volkova, postgr.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PRE-REVOLUTIONARY UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY OF POLISH SOCIAL MOVEMENT OF THE LATE XVIII – FIRST QUARTER OF XIX CENTURY THE RIGHT-BANK OF UKRAINE

In article researches of the Polish social movement in the territory Right-bank Ukraine of the end of XVIII – the first quarter of the XIX century in the Ukrainian pre-revolutionary historiography are analyzed. In the conclusion it is emphasized that the Ukrainian pre-revolutionary historians tried to approach to the solution of problems of the Polish nobility opposition from positions of the Ukrainian populism and statehood, but it is possible to consider as a shortcoming sketchy nature of studying of activity of the Polish social movement.

Key words: polish social movement, Right-Bank Ukraine, N. Kostomarov, V. Antonovych, I. Franko, M. Hrushevsky.

УДК 339.923 : 061.16С : (73) "2009/2012"

Ю. Гордійчук, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В ЄВРОЗОНІ НА АМЕРИКАНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКІ ВІДНОСИНИ В ПЕРІОД ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТСТВА Б. ОБАМИ

В статті розглядаються особливості кризи суверенного боргу в країнах єврозони та її основні політичні і економічні наслідки для Сполучених Штатів, які є їх основним торговельним та інвестиційним партнером. Також виділяється та аналізуються основні антикризові заходи, прийняті на рівні ЄС та МВФ за підтримки США для запобігання поширенню фінансової кризи на інші країни ЄС та світу.

Ключові слова: США, суверенна боргова криза, криза ЄС, антикризова політика в країнах ЄС, трансатлантичні зв'язки, Б. Обама.

В останні роки важливим стримуючим фактором розвитку американсько-європейських економічних відносин стала тривала боргова та фінансова криза в єврозоні. Ця криза стала однією з найскладніших випробувань європейської стабільності з часу створення Європейського Союзу, наслідки якої, в свою чергу, можуть мати довгострокові наслідки для Сполучених Штатів та трансатлантичного партнерства зокрема. В сьогодиншній глобальній економіці Європа безумовно залишається найбільш важливим союзником США, а також найбільшим торговим партнером та експортним ринком. Разом США та Європа складають більше половини світового ВВП, одну третину світової торгівлі і три чверті фінансових послуг, що забезпечує створення робочих місць та економічне зростання з обох боків Атлантики. Однак, саме завдяки тісним економічним зв'язкам та взаємозалежності економік Старого та Нового Світу, проблеми, що стоять перед єврозоною, як це підкреслювалося під час відповідних слухань у Конгресі США, можуть створювати значні ризики для економіки США, трансатлантичної торгівлі та економічного зростання у всьому світі [11; 12]. Таким чином, вивчення впливу фінансової кризи в єврозоні на відносини Західної Європи та США, рівно як і на американську політику стосовно Європи впродовж першої президентської каденції Б. Обами, стає принципово актуальним і логічним.

Джерельну базу вивчення даної проблеми складають опрацьовані та узагальнені автором матеріали Слухань в Конгресі США, доповіді Дослідницької Служби Конгресу, які готувалися аналітиками та спеціалістами з міжнародної торгівлі та фінансів, аналітиками з європейських справ. Цінними джерелами є також промови, виступи, економічні звіти Президента США, заяви офіційних осіб уряду США та ЄС, статистичні дані МВФ та Євростату. Важливим джерелом даного дослідження є також матеріали західних періодичних видань та онлайн ресурси. Їх системний та компаративний аналіз дає можливість визначати реальний розмір та обсяги кризи в єврозоні, виявити основні підходи та напрямки політики керівництва США щодо найбільш викликів в європейській економіці з 2009 р.

Стосовно історіографії проблеми слід зазначити, що на сьогоднішній день вже є низка досліджень, здебільшого економічних та політологічних, автори яких зробили перші спроби узагальнити фінансову кризу в єврозоні та реакцію на неї з боку уряду США.

Перш за все це дослідження американських аналітиків Р. Нельсон, П. Белкіна, Д. Мікса та М. Вайсса [6; 8], які за завданням Конгресу США підготували в 2012 р. першу узагальнюючу аналітичну доповідь стосовно кризи в єврозоні та перспектив її приборкування. Глобальні економічні наслідки кризи в єврозоні стали предметом досліджень науковця американського інсти-

туту Брукінгса Д. Елліота [2], його колеги з Американського інституту підприємництва Дж. Мейкіна [4], співробітника департаменту економіки Йельського університету Т. Крістенсена [13], а також провідного наукового співробітника Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України О. Кузнецова [16]. Сучасну європейську кризу в призмі її впливу на зовнішню політику розглянули американські вчені М. Дассау, Ч. Капчен та Дж. Вайсс [5], а російський дослідник А. Давидов спеціально увагу приділив проблемам зовнішньоекономічних зв'язків США з країнами Євросоюзу [14]. Проте вплив триваючої з 2009 р. фінансової кризи в єврозоні на американсько-європейські відносини за першу каденцію Б. Обами ще не став предметом спеціального дослідження, що і зумовило вибір автора цих рядків.

Отже, своєю метою автор бачить розгляд та аналіз впливу кризи в єврозоні та її наслідків на американсько-європейські економічні та політичні відносини в період першого президентства Б. Обами 2009-2012 рр. Також автор свідомо сфокусовує увагу на ролі США у врегулюванні кризових явищ в проблемних країнах зони євро.

Боргова криза в єврозоні розпочалась наприкінці 2009 р. коли новий грецький уряд виявив, що попередні уряди надавали неповні і, головне, недостовірні дані щодо показників державного бюджету. Рівень дефіциту насправді виявився вищим, ніж очікувався, що підірвало довіру інвесторів, внаслідок чого Греція могла розмішувати свої цінні папери лише під нереально завищені відсотки. Побоювання швидко поширились з приводу фіскальних позицій та рівнів боргу низки інших країн єврозони. У травні 2010 р. Греція отримала пакет фінансової допомоги (кредити) від інших урядів єврозони та Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ) для того, щоб уникнути дефолту через борги. Інвестори, в свою чергу, тепер ставали все більш стурбованими через фінансове становище Ірландії та Португалії, оскільки розмішувати їхні держоблігації різко дорожчало, внаслідок чого обидві країни також запросили пакети фінансової допомоги від Європи та МВФ, що були затверджені в грудні 2010 р. і травні 2011 р. відповідно.

Європейські лідери та інституції реалізували ряд безпрецедентних заходів політики з метою спробувати зупинити, або принаймні стримати кризу та її поширення, зокрема на Італію та Іспанію, третю та четверту за величиною економіку єврозони. Ключовими відповідними заходами політики такої політики стало забезпечення країн та банків в період кризи фінансовою допомогою. В червні 2010 р. уряди країн ЄС створили тимчасовий Європейський фонд фінансової стабільності (далі – ЄФФС) з метою запобігання поширенню європейської боргової кризи. Робота фонду була спрямована на забезпечення кредитами безпосередньо урядів країн єврозони, рекапіталізацію проблемних банків та купування державних облігацій на вторинному ринку.

Однак ці заходи не дали помітних результатів, оскільки тиск ринку проти кількох країн єврозони збільшився протягом літа 2012 р., коли загальним стало побоювання, що криза поширюється з Греції, Ірландії та Португалії, трьох відносно невеликих економік, на Італію та Іспанію. Низка змін, що відбулися в серпні та вересні 2012 р. дещо заспокоїли ринки. Зокрема, Європейський центральний банк (далі – ЄЦБ) анонсував програму купівлі облігацій заради утримання існуючих процентних ставок за державними облігаціями. Іншим важливим фактором стало те, що на голландських виборах перемогли проєвропейські партії, орієнтовані на підтримку політики ЄС [8, С. 3]. Також на зустрічі міністрів

фінансів країн єврозони 23 січня 2012 р. був узгоджений текст договору, а 27 вересня цього ж року заснований Європейський стабілізаційний механізм (далі – ЄСМ). Головною метою ЄСМ стало подолання боргової кризи країн ЄС та надання підтримки країнам єврозони у випадку фінансових проблем. Фактично, ЄСМ заміняв вже існуючий ЄФФС, який продовжував роботу і моніторинг за раніше наданими кредитами для Ірландії, Португалії та Греції, тоді як відтепер усі нові угоди та заявки на допомогу ставали вже виключно компетенцією ЄСМ. Крім учасників ЄС, які сформували бюджет ЄСМ, новосформований фонд буде отримувати фінансові вливання і від МВФ [15].

Зі свого боку ЄЦБ намагався пом'якшити становище на фінансових ринках зони євро, скуповуючи державні боргові зобов'язання, які падали в ціні, на вторинному ринку. Основними утримувачами державних облігацій проблемних країн є також великі комерційні банки Німеччини, Франції і країн Бенілюксу. Оскільки ситуація на ринку продовжувала залишатися невизначеною і зростання відсотків за держпаперами продовжувалося, чимало банків відчували проблеми з ліквідністю і фактично були близькі до банкрутства.

Слід відзначити, що вже на цьому етапі США не залишилися осторонь проблем своїх європейських партнерів. З відома вищого керівництва в травні 2010 р. Федеральна резервна система (ФРС) США уклала (з повторним продовженням) тимчасові взаємні валютні угоди з деякими центральними банками (Європейським Центральним Банком, Банком Англії, Банком Канади, Банком Японії та Швейцарським Національним Банком). Тим самим ФРС полегшила умови і знизила вартість доларових запозичень на термін до трьох місяців. В результаті ЄЦБ отримав можливість збільшити фонди для надання доларових кредитів комерційним банкам, що зменшило напруження на європейському фінансовому ринку [14].

Розпочавшись з боргової кризи в Греції, фінансова криза в Єврозоні перетворилась в більш широку економічну та політичну кризу Європейського Союзу. Єврозона зіштовхнулась щонайменше з чотирма основними і взаємопов'язаними між собою економічними проблемами, зокрема: високим рівнем боргу і дефіцитом державного бюджету в деяких країнах єврозони; недоліками в європейській банківській системі; економічними спадами та високим рівнем безробіття в деяких країнах єврозони; а також з постійними торгівельними дисбалансами всередині єврозони [8, С. 5-6].

Занепокоєння на ринках поглиблювалося існуючими розбіжностями між ключовими політиками з приводу відповідного кризового реагування та складного процесу формування політики ЄС в цілому. Уряди деяких європейських країн пішли у відставку саме внаслідок прямого чи опосередкованого результату кризи. В країнах єврозони під тиском ринку криза спровокувала громадські протести та негативні реакції проти заходів жорсткої економії. В свою чергу, в економічно більш сильних країнах, серед яких слід назвати лідерів ЄС – Німеччину та Францію – які надали своїм партнерам зі слабшою економікою посильну фінансову допомогу, спостерігається обурення значної частини населення і чималої кількості політиків, які сприймають "порятунок" інших країн, яким не вдалося реалізувати "відповідальний" політичний вибір, як паразитування останніх за рахунок платників податків більш стабільних держав ЄС.

Проте, з самого початку кризи в єврозоні консолідованою була думка провідних економічних експертів що-

до того, що дана криза буде мати вплив не тільки на європейські країни, але й на багато інших країн світу, і економіка США не буде винятком. Враховуючи тісні торгівельні та інвестиційні взаємовідносини з Європою, криза ЄС впливає на економіку США принаймні через шість ключових факторів. По-перше, через експорт, оскільки зниження зростання ВВП в Європі призводить до зниження попиту на американський експорт, і послаблення євро проти долара призводить до втрати конкурентоспроможності для американських експортних товарів. По-друге, через прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ), тому що з більш слабким євро проти долара капітал буде вірогідніше зупинятись на ринках що розвиваються. По-третє, через спад індексів фондового ринку в США, тому що фондовий ринок в США тісно прив'язаний до європейських ринків. В четверте, через активи що належать іноземцям за кордоном, особливо в країнах ЄС. В п'яте, через залежну від дії попередніх факторів доступність кредитів для американських домогосподарств і підприємств. І, насамкінець, в шосте, криза єврозони може суттєво підірвати довіру американських банків до фінансових інституцій ЄС.

Базуючись на вказаних вище факторах, рейтингове агентство Голдман енд Сакс спрогнозувало, що криза знизить зростання ВВП США на 1%, однак багато американських дослідників припускають, що ефект кризи на економіку США буде набагато більшим. Європа є ринком для 20% експорту США і володіє більш ніж 50% закордонних активів США. Європейський потік ПІІ становить 20% загального обсягу ПІІ в Сполучені Штати. Серйозний спад і крихкий фінансовий ринок в Європі може завадити відновленню економіки в США та штовхати її до краю другої хвилі рецесії. Багато економістів погоджуються, що рецесія в зоні євро матиме серйозні негативні наслідки для економіки США, особливо в таких секторах, як експорт, банківська справа та фінансові послуги. Більш слабкий євро перешкоджає американському експорту не тільки до ЄС, але також і в інші частини світу, оскільки чимало валют прив'язані до євро або використовують євро в якості своєї основної резервної валюти. Падіння ж експорту, в свою чергу, посилює дефіцит рахунку поточних операцій США [7, С. 105].

Зі свого боку, починаючи з ранніх етапів кризи єврозони, адміністрація Б. Обама неодноразово закликала до швидкої та надійної відповіді від європейських лідерів та підтримувала з ними регулярні політичні контакти на різному рівні та на постійній основі. На тлі послаблення світової економіки та загострення кризи в єврозоні, пов'язаної з державним боргом Греції, 3 – 4 листопада 2011 р. пройшов саміт Великої двадцятки (далі – G20) в Каннах. Зустріч була присвячена запобіганню загрози нового витoku глобальної економічної кризи. В результаті було прийняте рішення щодо посилення контролю над банками.

На саміті США – ЄС що відбувся 28 листопада 2011 р. Б. Обама зустрівся з головою Європейської Ради та президентом Європейської комісії, де більшість обговорень були сфокусовані на євро кризі та її впливу на світову економіку та США. На цьому ж саміті лідери США та ЄС взяли на себе взаємні зобов'язання працювати разом заради активізації економічного зростання, створення нових робочих місць, а також забезпечення фінансової стабільності в основному за рахунок зміцнення торгівлі та інвестицій між США та ЄС [9].

Також з метою покращення співпраці та на виконання вище зазначених домовленостей була заснована Робоча група високого рівня з питань праці та зростан-

ня, співголовами якої є торговий представник США та європейський комісар з торгівлі. Вивчивши і проаналізувавши всі виклики стосовно питань праці та економічного зростання, які стояли перед Заходом, Робоча група запропонувала активізувати трансатлантичну торгівлю та укласти відповідну інвестиційну угоду, яка на її думку, надасть "можливість з найбільшим потенціалом для підтримки робочих місць, стимулювання зростання та конкурентоспроможності через Атлантику" [1, С. 4]. На основі рекомендацій вказаної Робочої групи 13 лютого 2013 року переобраний на другий термін Б. Обама, Г. Ван Ромпей та М. Баррозу офіційно оголосили рішення розпочати переговори щодо угоди з трансатлантичної торгівлі та інвестиційного партнерства. Таким чином міцність трансатлантичної економіки має велике значення не тільки з внутрішніх причин, але й з впливу двох партнерів на світову економіку та політику.

Криза в єврозоні також була центральною темою обговорення під час саміту Великої вісімки (далі – G8) в Кемп-Девіді в травні 2012 р. і саміту G20 в Лас Кабос (Мексика) в червні 2012 р. В зауваженнях про саміт G20 Президент Обама підкреслив, що даний саміт став можливістю почути від європейців про хід роботи, яку вони намагаються робити з кризою, а для міжнародного співтовариства – підкреслити важливість рішучих дій. Але, зазначав далі Б. Обама, "ці завдання, які стоять перед Європою не будуть вирішені G20 чи США. Рішення будуть обговорюватися та вирішуватися, відповідно, керівниками та народами Європи" [10].

Продовжуючи моніторити ситуацію в єврозоні, за дорученням Президента, міністр фінансів Т. Гайтнер теж був у постійному контакті з його європейськими колегами та керівництвом Європейського Центробанку, і навіть був присутній на засіданні міністрів фінансів країн єврозони в Польщі у вересні 2011 р., в ході якого наполегливо закликав до відповідального дотримання і виконання раніше ухвалених G20 рішень, зокрема реального послаблення режиму бюджетної економії в єврозоні.

Інші посадові особи адміністрації Обама також активно займалися кризою в єврозоні. Так, в травні 2012 р. заступник міністра фінансів з міжнародних справ Л. Брейнард відвідала Грецію, Німеччину, Іспанію та Францію з метою обговорення проблем подолання кризи. Також вона брала участь в саміті в Лас Кабос, де на прес-конференції в унісон з Т. Гайтнером заявила, що країни G20 вимагатимуть послаблення заходів бюджетної економії в Європі, і що США не могли не помітити змін в заявах європейців про те, що стосується критичного значення підтримки попиту і створення робочих місць. Адже це суперечило попередньо ухваленим рішенням G20 в Торонто в червні 2010 р., де основними завданнями Великої двадцятки було визначено стимулювання споживчого попиту шляхом фіскального стимулювання та гнучкого реагування урядів країн на нові виклики для поступового переходу до фіскальної консолідації та цілеспрямованого зменшення накопичених боргів. Урядам розвинених країн було рекомендовано вже до 2013 р. скоротити дефіцити державного бюджету в половину, а до 2016 р. – нормалізувати співвідношення державного боргу до ВВП. Німеччина ж періодично нагадувала про необхідність виконання даного зобов'язання та згортання заходів стимулювання економіки, на які вони пішли під час кризи, тоді як позиція адміністрації Б. Обама зводилась до того, що згортання фіскального стимулювання країни повинні проводити кожна в залежності від своєї власної економічної ситуації.

Важливим показником стану європейських економік, що є дуже чутливим і для США, є співвідношення держборгу до ВВП. В Греції накопичений держборг перевищує ВВП країни майже в два рази; в Італії, Ірландії та Португалії цей показник перевищує 110%. В результаті росте вартість запозичень на європейському фінансовому ринку, посилюється конкуренція між державними і корпоративними цінними паперами, що уповільнює вихід країн ЄС на траєкторію сталого економічного зростання [14, С. 4]. В свою чергу загальний борг уряду США в 2012 р. склав майже 102% від ВВП. В зв'язку з цим європейські реакції на заклики США виявились неоднозначними. Деякі європейські політики просто не сприйняли критики США, вказавши при цьому на їх власні аналогічні економічні проблеми.

До 2012 р. економічні умови розвитку в різних країнах ЄС помітно відрізнялись один від одного. На 2012 р. у Словачії та Естонії, чий торговельний та інвестиційний оборот невеликий, приріст внутрішнього валового продукту склав 2-4%, тоді як аналогічний показник у Франції та Німеччині в 2012 р. був близьким до нуля, а Греція, Італія, Португалія та Іспанія відчули спад ВВП на рівні 3-4% [3, С. 133;17].

Контрольований США МВФ був одним з трьох ключових учасників фінансового "порятунку" Греції поряд з Єврокомісією та ЄЦБ. Із 187 країн – членів МВФ, Сполучені Штати залишаються найбільшим фінансовим донором в цій інституції, а також займають провідну роль у формуванні програми кредитування МВФ. Програми МВФ в Греції, Ірландії та Португалії були підтримані адміністрацією Обами, однак деякі члени Конгресу висловили стурбованість з приводу того, чи є ці програми допомоги Греції належним використанням ресурсів МВФ. Побожовання були з приводу того, що вказані програми надають занадто велику кількість фінансування в порівнянні з розміром економіки, а також стосовно своєчасного погашення кредитів у повному обсязі.

Попри все, відповідно до прийнятих програм, протягом 2010 – 2012 рр. за рішеннями Єврокомісії, ЄЦБ та МВФ Греція отримала та продовжує отримувати кредит кількома траншами на загальну суму 240 млрд. євро за умов проведення політики бюджетної економії, зокрема, скорочення державних витрат, зниження розміру мінімального індивідуального доходу на 1/3, підняття рівня неоподаткованого річного доходу з 5 до 8 тис. євро а також звільнення частини держслужбовців, що викликало хвилю загальнонаціональних протестів. Слід відмітити, що 240 млрд євро., які використовуються для порятунку Греції, не були і не є частиною гарантій ЄФФС і ним не керувались.

Другою країною єврозони, яка звернулася за міжнародною фінансовою допомогою стала Ірландія. В кінці 2010 р. Європейська комісія і МВФ схвалили надання фінансової допомоги Ірландії на загальну суму 85 млрд. євро. Зрештою, на початку квітня 2011 р., за фінансовою допомогою до міжнародних кредиторів звернулася Португалія. Узгоджена програма допомоги передбачала виділення цій країні 78 млрд. євро кількома траншами по мірі виконання заходів щодо збалансування бюджету. В січні 2012 р. на основі позитивного звіту "Трійки" кредиторів, до якої входять представники ЄЦБ, МВФ і Єврокомісії, ЄС схвалив надання Португалії третього траншу кредиту в розмірі 5,3 млрд. євро.

В свою чергу Італія та Іспанія, також зіштовхнувшись з різким зростанням відсотків за своїми державними облігаціями, почали проводити реформи в спробі повернути довіру ринків, не вдаючись до нових запози-

чень. Таким чином, ми бачимо, що фактично керований США МВФ відіграє важливу роль у підтримці країн єврозони, які зіштовхнулися з проблемами обслуговування державного боргу. Однак деякі експерти МВФ визнають, що допомога Греції була надана з порушеннями власних вимог та процедур фонду. Ці процедури забороняють надавати нові кредити країні, яка вже опинилася у вирі фінансової кризи, оскільки шанси на їх повернення малі. Водночас, як зазначили у фонді, співробітники МВФ віддали перевагу надати надзвичайну допомогу через побоювання поширення грецької кризи на всю єврозону і світову економіку.

Депресивний стан європейської економіки негативно позначається на розвитку трансатлантичної торгівлі, інвестицій, фінансової системи, а також діяльності транснаціональних корпорацій (далі – ТНК). На долю європейських філіалів припадає половина продажів американських ТНК. Тут важливе значення має податкова система Європи, оскільки американські ТНК надають перевагу працювати в тих країнах ЄС, в яких податок на прибуток є низький. Європа ж, в свою чергу, є основним джерелом іноземних інвестицій для США, а отже і джерелом нових робочих місць в американській економіці, чого США сильно потребують.

Розглядаючи питання європейської боргової кризи в єврозоні на слуханнях в Сенаті США, сенатор Джон Беррессо наголосив на наступних заходах які слід вжити Сполученим Штатам щоб уникнути негативних наслідків в економіці: "по-перше, потрібно чітко визначити ці ризики і працювати разом, щоб обмежити спад від цих кризових явищ в самій Америці, а, по-друге, США слід вчитися з кризи, що має місце в Європі, і вона має служити зрозумілим попереджувачим сигналом для всіх країн про небезпеку безвідповідальності нестабільних рівнів боргу. В зв'язку зі збільшенням взаємопов'язаного характеру світової економіки, стає зрозумілим, що нестабільність рівнів державного боргу може призвести не тільки до одного суверенного дефолту, але також спричинити до широко розповсюдженої світової фінансової кризи" [11, С. 5].

Основна загроза, яку європейська боргова криза створює для американської економіки полягає в тому, що звуження платоспроможного попиту з боку європейських імпортерів здійснює стримуючий вплив на збільшення продаж зі сторони експортного сектору США. В свою чергу, зниження темпів збільшення експорту може погіршити (і подекуди вже погіршило) стан американського платіжного балансу, що в кінцевому результаті стимулює зниження курсу долара відповідно до конкуруючих валют [14, С. 4-5].

В свою чергу, криза в єврозоні не могла не торкнутися і політичних відносин між США та ЄС і НАТО.

Американські інтереси в Європі виходять далеко за рамки економічних та фінансових наслідків і дана криза впливає на широкий спектр інших трансатлантичних питань. З зовнішньополітичної точки зору, Америці потрібен сильний європейський партнер для запобігання сьогодинішнім загрозам, включаючи Іран, Афганістан, та тривалу "Арабську весну". Криза в зоні євро обмежила можливості Європи реагувати на арабське пробудження та революції в цьому регіоні [5, С. 27]. Європа занадто зосередилась на внутрішніх проблемах та уряді бюджету, а це, в свою чергу, унеможливило європейські країни НАТО виконувати свої ресурсні зобов'язання в цьому військовому союзі. Однак, незважаючи на те, що криза викликала хвилю скорочень бюджету, бюджетів у міжнародних справах і, що найбільш важли-

во, скорочення оборонного бюджету на третину в період між 2006 -2014 рр., це не завадило провести операцію в Лівії з повалення режиму М. Каддафі, яка формально увінчалася трансатлантичним успіхом [5, С. 11].

Таким чином, проаналізувавши вплив кризи в єврозоні та її наслідки на американсько-європейські відносини за першої адміністрації Б. Обами, слід констатувати наступне. Європейська криза суверенного боргу мала великий вплив не тільки на економіку ЄС, але й на економіку США та трансатлантичні відносини в цілому. Фінансова криза в зоні євро впливає безпосередньо на такі сектори економіки США як експорт з США до ЄС, потік ПІІ з ЄС до США, кореляції на фондовому ринку, американські іноземні активи в ЄС та довіру американських банків до фінансових інституцій ЄС. Адміністрація США також неодноразово висловлювала стурбованість з приводу потенційних наслідків кризи в єврозоні на співробітництво США та ЄС в галузі безпеки та політики. Внаслідок цього американське керівництво постійно підтримувало політичні контакти з європейськими лідерами як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях з метою запобігання негативних тенденцій в американсько-європейських відносинах. Результатом тривалих консультацій і компромісів стало стратегічне рішення про підготовку та укладення угоди з трансатлантичної торгівлі та інвестиційного партнерства (чи зони вільної торгівлі), яка допоможе уникнути негативних наслідків кризи як на економіку США, так і на економіку ЄС. Водночас слід підкреслити й те, що починаючи з весни 2010 р. проведення антикризових заходів в країнах єврозони відбувалося за підтримки МВФ та США, що дозволяє говорити про часткове призупинення кризи в країнах ЄС та світі.

Список використаних джерел:

1. Carla Monteleone. When the doctor gets sick: the Eurozone crisis and transatlantic relations. // Istituto per gli studi di politica internazionale (ISPI) Analysis. No 159 – February 2013.
2. Douglas Elliott. Why you should be worried about Europe. 2011. CNN.com. Режим доступу: http://money.cnn.com/2011/10/25/news/international/europe_crisis_fallout/index.htm

Ю. Гордийчук, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ВЛИЯНИЕ ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА В ЕВРОЗОНЕ НА АМЕРИКАНО-ЕВРОПЕЙСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В ПЕРИОД ПЕРВОГО ПРЕЗИДЕНСТВА Б. ОБАМЫ

В статье рассматриваются особенности кризиса суверенного долга в странах еврозоны и его основные политические и экономические последствия для Соединенных Штатов, которые являются их основным торговым и инвестиционным партнером. Также выделяются и анализируются основные антикризисные меры, принятые на уровне ЕС и МВФ при поддержке США для предотвращения распространения финансового кризиса на другие страны ЕС и мира.

Ключевые слова: США, суверенный долговой кризис, кризис ЕС, антикризисная политика в странах ЕС, трансатлантические связи, Б.Обама.

Yu. Hordychuk, Graduate Stud.
Taras Shevchenko National Univ. of Kyiv, Kyiv

THE IMPACT OF THE FINANCIAL CRISIS IN THE EUROZONE ON THE U.S. –

EUROPEAN RELATIONS DURING THE FIRST PRESIDENCY OF B. OBAMA

The article is studied the features of the sovereign debt crisis in the Eurozone countries and its major political and economic consequences for the United States, which are their main trading and investment partner. The main anti-crisis measures, adopted at the EU and the IMF levels with U.S. support to prevent financial crisis spreading to other countries in the EU and the whole world, are evaluated and analyzed too.

Keywords: USA, sovereign debt crisis, the crisis of the EU, anti-crisis policy in the EU, transatlantic relations, B. Obama.

3. Economic Report of the President 2012. Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/administration/eop/cea/economic-report-of-the-President/2012>

4. John Makin. How did Europe's debt crisis get so bad? American Enterprise Institute for Public Policy Research. 2011. Режим доступу: http://www.aei.org/files/2011/11/30/how-did-europes-debt-crisis-get-so-bad_165634547049.pdf

5. Marta Dassu, Charles Kupchan, Justin Vaisse. Europe In Crisis: The Impact On Foreign Policy. The Brookings Institution. Washington, D.C. Friday, February 24, 2012.

6. Mix Derek. The United States and Europe: Current Issues. CRS, Report 22163. March 20, 2013. Режим доступу: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS22163.pdf>

7. Nahid K. A. What Does the EU Crisis Mean for the U.S. Economy? // International Journal of Economics and Finance. Vol. 4, No. 7; July 2012 – <http://dx.doi.org/10.5539/ijef.v4n7p105>

8. Nelson R., Belkin P., Mix D., and Weiss M. (2012). The Eurozone crisis: Overview and issues for Congress. Congressional Research Service, Report 42377. Режим доступу: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R42377.pdf>

9. Obama, EU Leaders Meet amid Euro Crisis. U.S. – EU Summit in Washington on November 28, 2011. – http://useu.usmission.gov/useusummit_washington_112811.html

10. Remarks by President Obama at Press Conference After G20 Summit. Office of the Press Secretary, the White House, June 20, 2012.

11. The European debt crisis: strategic implications for the transatlantic alliance / Hearing before the Subcommittee on European Affairs of the Committee on Foreign relations United States Senate, 112 Congress, 1-st session. November 2, 2011., U.S. Government Printing Office. Washington 2012.

12. The Eurozone Crisis: Destabilizing The Global Economy / Hearing before the Subcommittee on Europe and Eurasia of the Committee on Foreign Affairs, House of Representatives, 112 Congress, 1-st session. October 27, 2011.

13. Tim Christensen. The global effects of the European sovereign debt crisis. 2012. [E-book]. <http://blogs.law.uiowa.edu/ebook/uicifd-ebook/part-6-iv-global-effects-european-sovereign-debt-crisis>

14. Давыдов А. Ю. Экономика определяет политику? (проблемы внешнеэкономических связей США со странами Евросоюза) // США. Канада: экономика, политика, культура. 2012. № 10. С. 3 – 18.

15. Европейський стабілізаційний механізм. – Режим доступу: <http://www.esm.europa.eu/>

16. Кузнецов А. В. Финансовая глобализация и национальный суверенитет // США. Канада: экономика, политика, культура. 2012. № 2. С. 22 – 37.

17. Реальні темпи зростання ВВП країн єврозони у відсотках – дані Євростату. Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

Надійшла до редколегії 28.08.13